

Nedělní úvaha (kázání) na text Matoušova evangelia

Modlitba Páně

A Ježíš řekl: Vy se modlete takto: Otče náš, jenž jsi v nebesích.

(Bible, Matoušovo evangelium, 6. kapitola)

Návrat marnotratného syna, Rembrandt van Rijn (1668), Ermitáž, Petrohrad

Nutné doplnit četbou podobenství o Ztraceném (marnotratném) synovi z 15. kapitoly Lukášova evangelia.

Navštivte webové stránky našeho sboru, stáhněte si další kázání, prohlédněte fotografie, mějte přehled o aktuálním dění v evangelickém sboru v Lysé nad Labem.

www.lysa.evangelnet.cz

„Otče náš!“ „Táto! Tatínku!!“ Slyšíte? To volá Ježíš a učí nás mluvit s Bohem. Kristovo oslovení Boha, Ježíšovo: „Abba - Otče“ je začátek nejstarší křesťanské modlitby. Bůh jako otec. Táta - Bůh. Překvapivé spojení. A má i překvapivé důsledky. Teď už se nejde tak snadno Bohu uhnout, nezajímat se, otočit se zády. K vlastnímu otci se totiž většinou zády netočíme. Otcí nedáváme najevo svůj nezájem. A pokud snad ano, pokud jsou rodinné vazby natolik protknuté odcizením a nedostatkem kontaktu, umíme si představit, kolik bolesti takové rozbité vztahy způsobují. Nechceme zažít netečnost a chlad našich blízkých. A představa Boha jako Otce tak zkrátka není emocionálně neutrální, ba burcuje proti netečnosti a nezájmu.

Můžeme to považovat za náboženský trik. Vždyť to samé používal už Homér, když Dia označoval za „Otce lidí a Bohů“. Platonovi byla „Otcem všech věcí“ dokonce myšlenka dobra. A také Starý zákon chápal Boha jako otce vyvoleného izraelského lidu, který především vedl, řídil a zachraňoval. Bůh se mocnými činy prokázal Izraeli jako jeho otec podobně, jako se např. nás ujal v dětství vlastní otec v ochraně před rozrušeným psem či hlubokou vodou letního koupaliště. Ježíš tedy zdánlivě nevymyslel nic převratně nového, nazval-li Boha otcem. V jeho pojetí však nejde v první řadě o mytologického stvořitele, patriarchální autoritu či všemocného ochránce. V evangelijním podání slova Otec jasně vystupují do popředí motivy zvláštní, skoro něžné blízkosti.

„Táto, Tatínku“ volá Ježíš Boha. A vokativ, motiv oslovení a přímé řeči je dalším důležitým aspektem. Má-li jít o Boha, mohou křesťané mluvit nikoli o něm, ale především k němu. Vždyť mluví k někomu, kdo jim jako milující otec Ježíšova podobenství běží v ústřety, byť se na dlouho odmlčeli, ztratili v cizině, otočili zády... Mluvit je důležité. Komunikovat, obracet se, vyjadřovat lásku i zlost, prosit i děkovat, sdílet radost i starost, bez toho všeho se každý vztah rodiče a dítěte začne měnit v odcizení. Možná mi namítnete, že se s Vašimi rodiči mluvit nedá. Možná mi řeknete, že vás Vaše děti neposlouchají. Ale s Otcem, který pln radosti běží naproti vám, odcizeným a ztraceným, s otcem, který vás denně vyhlížel a vyhlíží, který se strachoval a doufal ve váš návrat, který vás místo výčitek objal a přitiskl na své srdce, s takovým otcem se mluvit dá, ba musí! Snad právě proto, že se navracíte z veliké dálky; tedy, pokud jste se rozhodli se ke svému Otcí vrátit.

Inu, řekl jsem, že je lépe mluvit k Bohu, než o Bohu. Ale všimněme si jej přesto v tom překrásném Kristově příběhu o Ztraceném (marnotratném) synu, v příběhu, který tvoří spolu s oslovením „Otče“ důležité jádro veškeré Kristovy teologie. Proti všem tehdejší panujícím náboženským zákonům, v rozporu s tehdejší židovskou teologií, nestojí Bůh-Otec v onom příběhu svým synům v cestě, byť se vydali špatným směrem; autoritativně je neřídí, nebrání jim, přestože např. ten mladší syn volí nanejvýš riskantní a špatně pochopenou svobodu. A když se tento svěhlavý „odcizeneček“ vrací zpět, otec opět nesoudí a neúčtuje, neočekává zadostiučinění, nýbrž běží... On běží (!) naproti tomu, kdo se k němu otočil zády. Zikmund Freud nemá pravdu, chápe-li Boha otce jako objektivně přísnou projekci vlastního já. Tenhle **běžící Bůh** není rozhodně přísný a objektivní, tenhle Otec je symbolem domova a lásky, symbolem touhy po svém dítěti. Otočit se zády k takovému otcí je vrcholem odcizení, jakého je člověk schopen.

Jak k tomu došlo? Jak došlo k takovému odcizení? Byl snad otec marnotratným synem shledán jako archaický, despotický, machistický? Krátil snad syna na domnělých právech, zavaloval jej povinnostmi? Měl špatný vztah s jeho matkou či ženami? Nevěnoval se svým dětem? My z toho podobenství cítíme, že tomu tak nebylo, ale možná se právě taková argumentace táhla hlavou synovi, když mizel do ciziny. Možná byl marnotratný syn v zajetí klamu, možná i on považoval tradiční mužskou či otcovskou roli za přežitek. Pakliže ano, ve svém stereotypním nazírání mužské, otcovské, role se strašlivě mylil. Neboť Bůh Otec má v Ježíšově podobenství velmi silně zastoupeny atributy matky. Je laskavý a odpouštějící, starostlivý, připravující pokrm a oblékající, něžný a objímající, čekající a vyhlížející. Ježíšův Bůh Tatínek je stejně tak Bohem Maminkou. Ježíšův Bůh Otec rozhodně nemá zkozmatělé patriarchální rysy. Je prostě rodičem a snoubí se v něm jak mužský tak i ženský princip. A oceňujeme-li, navzdory módním trendům, rodičovství jako setkání dvou různých rolí, setkání matky a otce, je třeba také ocenit, že Ježíšem představený Bůh - rodič má v sobě obě tyto role přítomny. Svým chováním je stejně tam matkou, jakož i otcem, aniž by jednu z těchto rolí umenšoval či popíral. Navzdory termínu Otec tak můžeme klidně hovořit o nebeském rodiči. O skvělém nebeském rodiči! Jenže má tohle přirovnání ještě svoji vnitřní sílu? Je nám vztah k rodičům ještě tak srdečný a blízký?

Žijeme v době rozbitých vztahů a neúplných rodin. V rodinách často jeden z rodičů chybí, často je to navíc právě otec, jehož roli si Ježíš vybírá jako podobu Božího oslovení. Podobenství o marnotratném synu nám ukazuje, že i Ježíš si uměl velmi dobře představit rozbití vztahu mezi rodičem a dítětem. A důležitá pro něj byla zpráva o rodiči, pravda o opuštěném Otci. O tom čekajícím, milujícím, běžícím. Pravdou toho podobenství také je, že kdyby si syn v cizině nenabil ústa, neměl by šanci to nikdy poznat. Poznat pravdu o svém otci. Respektive pravdu o svém sebeklamu. Musíme si snad i my, uprostřed našich rozbitých generačních vztahů, nabít ústa?

Děti jsou dnes tematizovány a chráněny snad nejvíce v lidské historii, navzdory tomu bývají opuštěnější víc než dříve. Vyrůstají v neúplných rodinách. Bez vzájemného rodičovského respektu, který by je vedl a formoval. Vyrůstají bez autoritativního vedení, zdánlivě svobodněji, i v neúplné rodině navíc dostatečně hmotně zajištěny, přesto jsou nejisté a zmatené. Jsou vlastně hrozně samy. Vydané na pospas sobě, své nedospělosti, nezralosti, před kterou je nemá kdo chránit.

„Nevěřím na otcovy hodnoty, nesnáším ty jeho tradice, archaické postoje, rozhoduji se sám a svobodně!“ Tak dost možná uvažuje ztracený syn našeho příběhu na své cestě do daleké ciziny a vytěšňuje otce ze své mysli i srdce. On nemá otce, protože se prostě rozhodl jej nemít! A tento příběh odcizení žijeme dnes mnohem více, než kdykoli v lidských dějinách. Jsme odcizeni nejen Bohu ale i svým nejbližším, často násilně svým otcům či matkám, svým rodičům, svým dětem. Příběh odcizení je příběhem současné křesťanské západní společnosti. Navzdory všem těm sblížováním s jinými kulturami, etniky či náboženstvími jsme si strašlivě cizí s vlastními rodiči, s jejich zvyky či vírou.

Pokud máte pocit, že nyní hájím krom toho otcovství či rodičovství nebeského také to otcovství lidské a rodičovství pozemské, máte pravdu. Já samozřejmě vím, že

pozemští rodiče nejsou nikdy ideální a otcovství v podobě despotického patriarchy je jednou z jeho nejhorších variant. Ale také vím, kolik revoluční demagogie je člověk schopen vytvořit a kolik věcí překroutit. Např. ve věci rodiny či mužské role. A tak, byť to zní bláznivě, rozhodnutí „nemít“ otce je realitou, stejně jako je realitou odmítání tradiční rodiny, rolí muže a ženy, otce a matky. Zdánlivé osvobození je velebeno formou připomínající propagandu let padesátých. Vyrůstají v ní nové děti, nové generace. Co dalšího odhodí jako přežitek minulosti? Koho se rozhodnou „nemít“ přístě? Sourozence? Životního partnera? Děti? Ke komu z blízkých se obrátí zády?

Rozhodnutí nemít Kristova Boha - Otce je o to bizarnější, pokud nás obklopují bratři a sestry; ukazují skutečnou hloubku sebeklamu o neexistenci Hospodina. „Otče náš“, volá Boha Kristus a přivlastňovací zájmeno „náš“ odkazuje k plurálu, k dalším sourozencům, bratrům a sestrám ve víře. Právě oni jsou hmatatelným důkazem Boží existence, existence společného Otce. Je to jako nehlásit se ke společnému dětství, vytěsnit vzpomínky, spálit rodinná alba. Spolu s Otcem ignorovat vlastní sourozence, být super-singl. Byť rodinné společenství formovalo, zdá se, že v určité chvíli už nemá sílu zachránit. V našem příběhu se starší bratr nevydá do ciziny, aby našel ztraceného bratra, kvůli němuž se otec tak trápí. Snad mu i rozumím. Kdo kdy zkoušel domlouvat svému sourozenci, ví, jak těžké to bývá. Zkusit to ale mohl. Možná i měl. Co by však neměl, vydat se stejnou cestou a stejným přesvědčením, také se ztratit, otočit se k otci zády. Děsívá mě ta představa, kdy v cizině zmizí bratři oba, v odcizení pak všechny otcovy děti. Představuji si pak otce, jak smutný prochází opuštěným domem. Děsí mne opuštěné chrámy.

Věnujme ale ještě pozornost Kristovým slovům. V jeho oslovení Boha, v úvodní větě Ježíšova zvolání, je ještě jedno podstatné slovíčko. **Nebesa**. Kdyby tam bylo jenom „Otče náš“, člověk by zapomněl, že mluví s všemohoucím Bohem. Ale mluví s Otcem na nebesích, tj. jinde, než jsme my, mimo sféru lidské moci. Mluví s Bohem-Mužem, který není žádnou chlapáckou karikaturou z místní hospody. Mluví s Bohem-Otcem, kterého nelze soudně zbavit rodičovství. Nebeského Otce se nelze jednoduše zbavit, znemožnit ho, zdiskreditovat, zabít, ač se o to lidé už pokoušeli. A právě tato „nebeská“ dimenze dodává i sebepesimističtějšímu rozpadu rodinných vazeb a sebevětšímu odcizení stále ještě naději. Tenhle Otec, ve své lásce tolik podobný otci lidskému, je víc než jen utrápený tatínek s rukama v klíně. Tenhle Otec se nepodřídí žádné střídavé péči. Pojem „nebesa“ je znamením nepostižitelnosti a velikosti; brání tím mimo jiné náboženskému infantilismu, který by z oslovení „tatínku“ udělal jedinou teologickou kategorii. Nebeského Otce nelze zkrátka zkarikovat na pouhou všeodpouštějící veličinu rezignující na výchovu a vedení. Nebeský Otec je víc než jen láska, je víc než jen autorita či trest. Je přece Otcem i Matkou dohromady, ale nikoli bezpohlavně, či smíšeně. Nebeský Otec je svobodný od všech škatulek, do kterých bychom jej chtěli zavřít. A jeho oslovení je dobrým začátkem, je cestou obrácení, je cestou návratu z odcizení či ciziny. Je cestou nalezení, shledání s vlastním Rodičem, který nás ani na chvíli neprestal hledat.